

Kaupunginhallitus
Kaupunginhallitus

§ 77
§ 183

27.02.2018
11.06.2019

Minikarjaa maaseudulle - hyönteistuotannon osaamisen kehittäminen ja pilotointi Pudasjärvellä
1.1.2019-31.12.2020

125/02.05.02/2018

KH 27.02.2018 § 77

Elinvoimavaliokunta on kokouksessaan 21.2.2018 käsitellyt asiaa ja puoltaa hankehakemuksen jättämistä rahoittajalle. Elinvoimavaliokunnan käsittely lisätään tähän asiaan muistion tarkastamisen jälkeen. Muistio tuodaan luettavaksi kaupunginhallituksen kokoukseen.

Hyönteisruoka on tullut kuluttajien tietoisuuteen vauhdikkaasti viimeistään vuoden 2017 aikana. Uusia hyönteistuotteita on vuoden 2018 alussa markkinoilla jo useita. Tämän mahdollistanut Euroopan Unionin uuselintarvikeasetuksen kansallisen tulkinnan muutos, jonka myötä hyönteistuotantoa pidetään laillisesti elintarviketuotantona ja hyönteiselintarvikkeita laillisina elintarvikkeina myös Suomessa. Tulkinnan muutos koskee kokonaisia hyönteisiä, joita saa myös jalostaa rouhimalla, jauhamalla, paahtamalla ja maustamalla. Hyönteisten tuottaminen elintarvikkeiksi ja hyönteiselintarvikkeet ovat tavanomaisen elintarvikelainsäädännön ja sen valvonnan piirissä.

Hyönteisruuan positiivisen esiinmarssin mahdollistavat tuotannon erinomaiset lähtökohdat: kasvatuksen ekologisuus ja hyönteisruuan hyvät ravintoarvot. Suomalaiselle maaseudulle hyönteistuotanto tarjoaa tilaisuuden uudistaa elinkeinorakennetta alkutuotannosta lopputuotteeseen saakka. Tuotantoketjun eri vaiheet voivat työllistää monenlaisia osaajia ja tarjota uudenlaista työpaikkoja myös nimenomaan kasvukeskusten ulkopuolelle. Paikallistasolle tämä luo uudenlaisia toimeentulon mahdollisuuksia.

Pudasjärven maatalous tarvitsee uusia tuotantosuuntia ja maaseutu uudenlaista yritystoimintaa. Pohjois-Pohjanmaan Maakuntaohjelman tavoitteena on ”Menestyvän yritystoiminnan ja kansanvälisen kilpailukyvyyn Pohjois-Pohjanmaa”. Siihen liittyvät yritystoiminnan kehittäminen, innovaatiot ja osaaminen. Elintarviketeollisuus nähdään kehittyvänä ja modernisoituvana toimialana. Elintarvikkeiden osalta tavoitteena on lähiruuan käytön edistäminen, elintarvikkeiden jalostusasteen nostaminen ja erikoistuminen. Maakuntastrategian mukaan innovaatiotoiminta kasvaa kaikilla seuduilla ja uudistaa maakunnan elinkeinoja.

Hyönteisraaka-aineen kysyntä on nousussa – Suomessa tuotetaan jo sirkkatuotteita, mutta niiden raaka-aine tulee vielä valtakunnan rajojen ulkopuolelta. Pudasjärvellä on hyönteistuotannolle hyvät lähtökohdat - maaseutuelinkeinojen infrastruktuuri, alueen potentiaalinen työvoima sekä innostunut kehittämisote luovat hyvät edellytykset rakentamaan kaupungille omaa, verkostomaista hyönteistuotannon keskittymää. Uusia avauksia kuitenkin tarvitaan, jotta maaseudun elinkeinorakenne uudistuu ja monipuolistuu.

Paikallistasolla hyönteistuotannon keskittymä tarjoaa alkutuotannon, jatkojalostuksen, tuotekehityksen, myynnin ja markkinoinnin työpaikkoja, sekä mahdollisuuksia uudenlaisen yritystoiminnan syntymiselle. Pudasjärven sirkkakasvatamon tuotteista voidaan kehittää komponentteja sekä isoille valmistajille että kehittää omia loppuun asti itse jalostettavia erikoistuotteita. Sirkkatuotteet voivat olla pohjoispohjanmaalaista lähiruokaa ja sirkka raaka-aineena voi tulla myös osaksi jo olemassa olevaa elintarviketuotantoa. Pohjois-Pohjanmaalla kasvatettu sirkka kiinnostaa kestävästä kehityksestä ja puhtaasta ruuasta kiinnostuneita kuluttajia myös muualla maailmassa. Markkinat ovat siis laajat, mutta tarve on jo olemassa lähelläkin.

Pudasjärvellä kasvatettava laji tulee olemaan kotisirkka (*Acheta domesticus*), joka on yksi elintarvikkeiksi hyväksytyistä hyönteisistä. Se on ravintoarvoltaan hyvä, sen kasvatuksesta on jo perustietoa. Lisäksi kotisirkka esiintyy Suomen luonnossa, joten riskiä siirtymisestä vieraslajiksi ei ole. Hanke liittyy Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan ja sen toteuttamiseen haetaan EU:n maaseuturahaston osarahoitusta.

Hankkeen tavoitteena on luoda Pudasjärvelle sirkkakasvatuksen ja –jalostuksen klusteri, jossa myös on pysyvä tutkimus, tuotekehitys ja koulutus (OSAO). Klusteri eli osaamiskeskittymä antaa yksittäiselle kasvattajalle huomattavasti paremmat edellytykset kehittyä sirkan kasvatuksessa. Kaikkien ei tarvitse oppia kantapään kautta, vaan tietoa tuotetaan jatkuvasti ja jaetaan klusterin osapuolille.

Hankkeen tavoitteena on hyönteiskasvatuksen pilotoinnin ja osaamisen lisäämisen myötä rakentaa pohja teolliselle hyönteistuotannolle, kasvatukselle, jatkojalostus- ja tuotekehitystoiminnalle Pudasjärvellä. Hanke luo verkoston, jossa on mukana paikallisia potentiaalisia hyönteistuotannon yrittäjiä ja työntekijöitä Pudasjärveltä, sekä valtakunnallisia alan osaajia ja asiantuntijoita. Lisäksi kootaan yhteen tarvittava tieto hyönteisistä elintarvikkeina ja mennään mukaan suomalaiseen hyönteistuotannon verkostoon, jossa olevaa asiantuntemusta sitoutetaan Pudasjärven osaamiskeskittymän kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Hankkeessa tehdään myös oppilaitosyhteistyötä ja tavoitteena on hyönteisalan koulutuksen järjestäminen Pudasjärvelle. Hanke avaa polkuja hyönteistuotantoon liittyvän yritystoiminnan käynnistämiseen ja alalle työllistymiseen.

Hankkeen myötä tuleville hyönteisalan yrittäjille avataan jakelutie eteenpäin – rakennetaan yhteistyöverkosto, jonka avulla markkinan saavuttaminen on helppoa. Hanke luo edellytykset sille, että Pudasjärven kaupungissa perustetaan teollisen mittakaavan hyönteiskasvattamo, jossa tuotetaan raaka-ainetta, ja jonka ympärille syntyy hyönteistuotannon keskittymä. Hankkeen päätyttyä mukana olleet henkilöt jatkavat työskentelyä hyönteisruuan tuotannon eri vaiheissa. Tuotannon jatkoksi syntyy jatkojalostus- ja tuotekehitystoimintaa, ja uusien yritysten syntyminen on todennäköistä. Hyönteistuotanto työllistää henkilöitä myös myynnin ja markkinoinnin tehtäviin.

Hankkeen valmisteluvaiheessa on neuvoteltu hyönteiskasvatuksen, tutkimuksen ja hyönteisiä hyödyntävien yritysten kanssa. Hankkeeseen

ovat tulossa mukaan lopputuotteen valmistajana Fazer leipomot Oy, sirkan kasvatusprosessia kehittävä Entocube Oy ja elintarvikealan säännöstöä ja ohjeistoa kehittävä EVIRA.

Fazer Leipomot Oy:n näkökulmana on teollisuuden vaatimukset tuotteen koostumuksen, maun, puhtauden, säilyttämisen ja logistiikan osalta. Fazer myös testaa tuotettua raaka-ainetta omassa tuotekehityslaboratoriossa. Fazer on myös ilmoittanut mahdollisuutensa toimia tulevien sirkkakasvattajien tuotteiden ostajana. Entocube Oy tuo hankkeeseen tämänhetkisen sirkkakasvatusosaamisen. EVIRA tuottaa hankkeelle ajantasaista tietoa hyönteiskasvatuksesta ja hyödyntää hankkeen tuloksia ohjeistuksen kehittämisessä ja tarkentamisessa.

Hankkeen suunniteltu kesto olisi 33 kuukautta ja se käynnistyisi, kun kaupunki on saanut rahoituspäätöksen.

Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 402 000 €, johon haetaan maaseuturahastosta 70 % tukea. Kustannusten jakautuminen on seuraava:

Projektipäällikön palkka	168 630 €
Hankesihteerin palkka	6 600 €
Toimiston vuokra	5 775 €
puhelinkulut	1 980 €
Muut toimistokulut (esim. tietokone, toimistotarvikkeet)	4 950 €
Kokouskulut /verkoston luominen	8 250 €
Matkakulut (hankehenkilöstö/yhteistyöverkosto)	16 500 €
Asiantuntijapalvelut	132 000 €
Pilottikasvattamo	60 000 €
YHTEENSÄ	404 685 €

Rahoitus:

maaseuturahasto 95%	384 450 €
Pudasjärven kaupunki 5%	20 235 €

Hankkeessa syntyvää uutta tietoa jaetaan mm. kaupungin hallinnoimien ESR-hankkeiden kautta uusille yrittäjille ja työntekijöille.

Hankesuunnitelmaa ollaan esitelty elinvoimavaliokunnan kokouksessa 21.2.2018 ja elinvoimavaliokunta tuki hankkeen rahoitushakemuksen jättämistä.

Hanketta on valmistellut kehittämisasiantuntija Tuomi-Tuuli Ervasti, puh. 050 434 2117 yhteistyössä hankevalmistelija/lähiuokayrittäjä Anna-Riikka Lavian kanssa.

Hallintojohtajan esitys:

Kaupunginhallitus päättää:

1. ottaa asian esityslistaan kuulumattomana käsittelyyn
2. maaseuturahastolle jätetään rahoitushakemus Hyönteistuotannon osaamisen kehittäminen ja pilotointi Pudasjärvelä -hankkeesta, jonka kokonaisbudjetti on 404 685 €.
3. varataan vuoden 2018 omarahoitus osuus 5 000 € kehittämisrahastosta ja vuosien 2019-2021 osuudet, 2019 vuonna 7000 €, 2020 vuonna 7 000 € ja 2021 vuonna 1235 € varataan kehittämistoimen budjettiin.
4. Kehittämistoimessa tulee jatkaa hankkeen valmistelua hakemalla mm. sirkkojen kasvatuksesta kiinnostuneita henkilöitä ja yrityksiä Pudasjärveltä. Kehittämistoimen tulee esitellä tarkemmin hankkeen toteutustapa ja osallistujat kevään aikana kaupunginhallitukselle. Tämän esittelyn jälkeen kaupunginhallitus päättää lopullisesti hankkeen toteuttamisesta. Mikäli hankkeeseen ei saada riittävästi kiinnostuneita pudasjärveläisiä osallistujia, vedetään rahoitushakemus pois rahoittajan käsittelystä ja puretaan rahoitusvaraukset.

Kaupunginhallituksen käsittely:

Keskustelun kuluessa keskustan ryhmä esitti kokouksen keskeyttämistä neuvottelutauon ajaksi. Kokous keskeytettiin klo 19.30-19.43 ajaksi, jonka jälkeen asian käsittelyä jatkettiin.

Hallintojohtajan muutettu esitys:

Kaupunginhallitus päättää:

1. ottaa asian esityslistaan kuulumattomana käsittelyyn
2. maaseuturahastolle jätetään rahoitushakemus Hyönteistuotannon osaamisen kehittäminen ja pilotointi Pudasjärvelä -hankkeesta, jonka kokonaisbudjetti on 404 685 €.
3. varataan vuoden 2018 omarahoitus osuus 5 000 € kehittämisrahastosta ja vuosien 2019-2021 osuudet, 2019 vuonna 7000 €, 2020 vuonna 7 000 € ja 2021 vuonna 1235 € varataan kehittämistoimen budjettiin.
4. Kehittämistoimessa tulee jatkaa hankkeen valmistelua hakemalla mm. sirkkojen kasvatuksesta kiinnostuneita henkilöitä ja yrityksiä Pudasjärveltä. Kehittämistoimen tulee esitellä tarkemmin hankkeen toteutustapa ja osallistujat kevään aikana kaupunginhallitukselle. Tämän esittelyn jälkeen kaupunginhallitus päättää lopullisesti hankkeen toteuttamisesta. Mikäli hankkeeseen ei saada riittävästi kiinnostuneita pudasjärveläisiä osallistujia, vedetään rahoitushakemus pois rahoittajan käsittelystä ja puretaan rahoitusvaraukset.
5. Kaupunginhallitus edellyttää hankkeen yhteistyökumppaneilta kirjalliset sitoumukset hankkeen

toteutuksesta.

Päätös: Kaupunginhallitus hyväksyi esityksen yksimielisesti.

--

Merkitään pöytäkirjaan, että Tomi Timonen ilmoitti esteellisyytensä hallintolain 28 §:n osallisuusjäävi perusteella ja hän poistui kokouksesta asian käsittelyn ajaksi.

Kehittämisasiantuntija Tuomi-Tuulia Ervasti esitteli asiaa kokouksessa.

KH 11.06.2019 § 183

Toukokuussa 2018 Pudasjärven kaupunki haki Euroopan Maaseuturahastosta Minikarjaa maaseudulle –hyönteistuotealan kehittäminen -hankkeelle rahoitusta 231 508,64 €. Hankehakemus sai myönteisen päätöksen joulukuussa 2018 jolloin Maaseuturahasto myönsi rahoitusta hakemuksesta poikkeavasti 191 508,64 €.

Minikarjaa maaseudulle hankkeen tavoitteena oli lisätä tietoa hyönteistuotannosta ja aktivoida toimijoita mukaan hyönteisalan kehittämiseen Pudasjärvellä. Pitkän tähtäimen tavoitteena oli luoda pohjaa Pudasjärvelle syntyvälle sirkkakasvatuksen ja -jalostuksen osaamiskeskukselle, jossa olisi pysyvää tutkimusta, tuotekehitystä ja koulutusta. Aiesopimuksen allekirjoittaneina kumppaneina oli hankkeeseen tulossa mukaan Fazer leipomot Oy, Entocube Oy ja EVIRA. Sitoutuneet ja arvostetut kumppanit vaikuttivat ratkaisevasti rahoituksen myöntämiseen hankkeelle.

Keväällä 2019 Fazer Leipomot Oy:n kehittämisjohtaja Juhani Sibakov ilmoitti, että heillä ei ole enää sirkkatuotteita valikoimassa. Ruokaviraston (entinen Evira) ylitarkastaja Riina Keski-Saari kertoi, että heidän hyönteiskasvatusta koskeva ohjeistuksensa valmistui vuoden 2018 aikana, eivätkä he koe tarpeelliseksi olla enää mukana Minikarjaa maaseudulle –hankkeessa. Hyönteiskasvattamoita ja alan osaamista markkinoivan Entocuben business manager Perttu Karjalainen kertoi heidän olevan edelleen mukana hankkeessamme. Keväällä 2018 hyönteiskasvatuksesta kiinnostuksensa ilmaisseet paikalliset henkilöt ja yritykset ilmoittivat keväällä 2019, että eivät enää ole kiinnostuneita hyönteiskasvatuksesta eivätkä Minikarjaa maaseudulle –hankkeesta. Vain yksi heistä oli edelleenkin kiinnostunut hyönteiskasvatuksesta, koska toteuttaa sitä jo parhaillaan.

Tilanne hyönteiskasvatusalalla Suomessa on siis muuttunut paljon rahoituksen hakemisen ja rahoituspäätöksen saamisen jälkeen. Hyönteiskasvatuksen saama laaja näkyvyys mediassa sekä alan toimijoiden ja kuluttajien käyttäytymisessä on laantunut huomattavasti viimeisen vuoden aikana. Pudasjärven kaupungin hanketiimi on käsitellyt Minikarjaa maaseudulle -hanketta kokouksessaan toukokuussa 2019 ja todennut, että hanketta ei ole tässä tilanteessa järkevää toteuttaa.

Asian valmisti kehittämisasiantuntija vs. Ulla-Maija Paukkeri, puh. 050 434 2117.

Hallintojohtajan esitys:

Kaupunginhallitus päättää, että Pudasjärven kaupunki ei käynnistä muuttuneista olosuhteista johtuen Minikarjaa maaseudulle –hanketta.

Päätös:

Kaupunginhallitus hyväksyi esityksen yksimielisesti.

--

Merkitään pöytäkirjaan, että Tomi Timonen ilmoitti esteellisyytensä hallintolain 28 §:n osallisuusjäävi (läheinen asianosainen) perusteella ja hän poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn ajaksi.